

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนานุบัติและสังคม ดังนี้รัฐบาลอนุญาตแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 หมวด 3 ว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย และส่วนที่ 8 ว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพในการศึกษากำหนดไว้ดังนี้

มาตรา 49 บุคคล ย่อมมีสิทธิเสนอ กันในการรับการศึกษาไม่ถือว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อายุ่งหัวถึง และมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ผู้ใดมาเรียนพิการหรือทุพพลภาพ หรือผู้อยู่ในสภาพภูมิลำภูมิ ต้องได้รับสิทธิตามวรรคหนึ่งนี้จะการศึกษานักศึกษาเพื่อให้ได้รับการศึกษาโดยทัศน์ที่ดีกับบุคคลอื่น การจัดการศึกษาขององค์กรวิชาชีพหรือเอกชน การศึกษาทางเลือกของประชาชน การเรียนรู้ด้วยตนเอง และการเรียนรู้ตลอดชีวิต ย่อมได้รับความคุ้มครอง และการส่งเสริมที่เหมาะสมจากรัฐ

มาตรา 50 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการงานวิชาการ การศึกษาอบรม การเรียนการสอน การวิจัย และการเผยแพร่องค์ความรู้ทางวิชาการ ย่อมได้รับความคุ้มครองทั้งนี้ไม่ขัดต่อหน้าที่ของพลเมือง หรือศีลธรรมอันดีของประเทศไทย

นอกจากนี้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 จัดกำหนดขอบเขตงานการบริหารสถานศึกษาออกเป็น 4 งานคือ งานวิชาการ งานงบประมาณ งานบุคลากร และงานบริหารทั่วไป ดังนั้นการกิจหน้าที่ ต้องได้รับการจัดการที่ดีและมีคุณภาพ โดยเฉพาะงานวิชาการ ซึ่งถือว่าเป็นการกิจที่เชิงใหญ่และเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาสถานศึกษาให้มีความก้าวหน้าอย่างมีคุณภาพ ตามเป้าหมายและความคาดหวังของหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ประกอบกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการและนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแม่ข่องสอนที่ระบุไว้ เช่นเดียวกัน

กฎ ก.ย. ประจำปี (2544:6) ได้อธิบายความหมายของการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา หมายถึง การบริหารงานที่เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา อันเป็นเป้าหมายสูงสุดของการกิจ

ของสถานศึกษา โดยจะต้องมีการวางแผนในการพัฒนาหรือวางแผนในเชิงกลยุทธ์ เพื่อนำแผนไปปฏิบัติและสุดท้ายต้องมีการประเมินผลการปฏิบัติงาน และจากการศึกษาของสมิทธ์และคณะ (Smith and Others จัดใน ปรีชาพร วงศ์อนุตร โรงนี้ 2546:1) ในด้านการใช้เวลาในการบริหารงาน และการให้ความสำคัญของงานในสถานศึกษา งานในความรับผิดชอบของผู้บริหาร โดยแยกงานออกเป็น 7 ประเภท ดังนี้ 1.งานวิชาการ 2.งานบุคคล 3.งานกิจกรรมนักเรียนนักศึกษา 4.งานบริหาร การเงิน 5.งานบริหารอาคารสถานที่ 6.งานบริหารความสัมพันธ์กับชุมชน 7.งานบริหารทั่วไป พบว่างานวิชาการเป็นงานที่มีความสำคัญ เป็นลำดับแรก โดยเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ อันเป็นจุดมุ่งหมายหลักของการจัดการศึกษาในสถานศึกษา

สถานศึกษามีบทบาทและหน้าที่ในการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเอง เป็นไปตามจุดหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 และเคียงกับจะต้องพัฒนาตนเองให้มีคุณสมบัติ มีคุณลักษณะที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน การที่จะจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพได้นั้น สถานศึกษาจะต้องเพื่อพัฒนาและสืบสาน ภูมิปัญญา ให้เข้ามามีส่วนร่วมช่วยเหลือในการกำหนดทิศทาง ให้คำแนะนำเพื่อให้สถานศึกษานำเสนอต่อประชากรที่มีคุณภาพเป็นกำลังสำคัญของสังคมและประเทศชาติต่อไป ดังนั้น น่าจะของผู้บริหารสถานศึกษากับ การบริหารงานวิชาการ ในสถานศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่ง และถือได้ว่าหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้เป็นคนดี รีบผู้เรียน มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสามารถในการแข่งขัน สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุขและพัฒนาของความเป็นไทยและความเป็นสากล รวมถึงความสามารถในการประกอบอาชีพ รือศึกษาต่อตามความถนัดและตามความสามารถของแต่ละบุคคล ด้วยเหตุผลดังกล่าวฯ จึงตั้ง ผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเป็นผู้นำสูงสุดในสถานศึกษา ต้องคิดหาวิธีและแนวทางในการจัดการ ให้แก่การบริหารหลักสูตร การบริหารการเรียนการสอน การประเมินผล การนิเทศภายใน กิจกรรมพัฒนาบุคลากรทางวิชาการ การวิจัยและพัฒนา การบริหาร โครงการทางวิชาการ การบริหารและข้อมูลสารสนเทศทางวิชาการ และการบริหารการประเมินผลงานทางวิชาการของ สถานศึกษา

การบริหารงานวิชาการ เป็นงานที่มีความสำคัญสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาและการจะมองหมายให้ครุ่นฝ่ายวิชาการ ดำเนินการโดยลำพังนั้นไม่ได้ เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้อำนวยการและใช้อำนาจในการที่จะอำนวยความสะดวกให้กิจกรรมทุกอย่าง เช่น การบริหารงาน

วิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารบุคคล การบริหารทั่วไป เป็นต้น ให้คำแนะนำไปตามแผนงานของสถานศึกษา ดังนี้การบริหารงานวิชาการจึงเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทุกอย่างในสถานศึกษา

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นว่า ผู้บริหาร โรงเรียนขนาดเล็กมีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง และเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามที่คาดหวังของพระราชนิยมยัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่2) พ.ศ.2545 ได้ระบุไว้ในมาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ซึ่งผู้บริหารควรมีการวางแผนการบริหารงานอย่างเป็นระบบ โดยการดำเนินการจัดทำ ธรรมนูญโรงเรียน แผนบริหารงานของโรงเรียนทั้ง 7 ประเภทที่กล่าวมาแล้ว แผนกลยุทธ์ แผนงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน (Performance-based Budgeting : PBB) แผนภูมิบัญชีฯ ประจำปี และแผนพัฒนาการเรียนการสอน เพื่อจัดกิจกรรมกระบวนการเรียนรู้ให้ก้าวทันต่อความเปลี่ยนแปลง ตอบสนองต่อความต้องการของชุมชน สังคมและตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียน การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาขึ้น จะสำเร็จได้เช่นอยู่กับการ บริหารงานของผู้บริหารเป็นสำคัญ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 เผื่อนฯ ว่างานที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตั้งแต่ต้นนอนุบาลจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ประกอบด้วยโรงเรียน จำนวน 3 อำเภอ คือ อำเภอแม่ลาว อำเภอแม่ตุ้ง อำเภอเมือง และอำเภอสบเมย ซึ่งมีโรงเรียนขนาดเล็ก ห้องหนึด จำนวน 123 โรงเรียน มีครุภาระสอนทั้งหมด 2,333 คน และผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 123 คน

จากรายงานผลการประเมินผลแห่งฤทธิ์ทางการเรียนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา แม่ฮ่องสอน เขต 2 ในปีการศึกษา 2550 พบว่า ผลการสอบในระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ของนักเรียน ชั้น ป.5 จำนวน 2,499 คน 2046 คน ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ ทุกกลุ่มสาระอยู่ในเกณฑ์ ควรปรับปรุง อยู่ในระดับมาก อยู่ในเกณฑ์พอใช้ ในระดับ น้อย และอยู่ในเกณฑ์ดี ในระดับที่น้อยมาก ส่วนชั้น ป.2 มีนักเรียนเข้าสอบ 2034 คน กลุ่มสาระภาษาไทย กลุ่มสาระคณิตศาสตร์ และทุกกลุ่มสาระอยู่ในเกณฑ์ ควรปรับปรุง อยู่ในระดับมาก อยู่ในเกณฑ์พอใช้ ในระดับ น้อย และอยู่ในเกณฑ์ดี ในระดับที่น้อยมาก และผลการสอบในระดับสำนักงานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ชั้น ป.3 ในปี 2551 พบว่าโรงเรียนขนาดเล็กรวมทั้งโรงเรียนสาขา จำนวน 141 โรง มีนักเรียนเข้าสอบ 1399 คน ผลการสอบ ในกลุ่มสาระภาษาไทย กลุ่มสาระคณิตศาสตร์ ทุกกลุ่มสาระอยู่ในเกณฑ์ ควรปรับปรุง อยู่ในระดับมาก อยู่ในเกณฑ์พอใช้ ในระดับ น้อย และอยู่ในเกณฑ์ดี ในระดับที่น้อยมาก จากผลในการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 จะเห็นได้ว่าทุกกลุ่มสาระ

ได้รับการประเมินในระดับที่ ต้องปรับปรุง และ พอใช้ มีจำนวนสูง แต่ได้ระดับ ดี มีจำนวนน้อย ซึ่งอาจจะมีหลายสาเหตุและส่วนหนึ่งซึ่งถือได้ว่าเป็นส่วนที่สำคัญ คือ ลักษณะการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่ให้ความสำคัญต่องานวิชาการน้อย ขาดความรู้ความเข้าใจในการบริหารงานวิชาการ หรือรับผิดชอบงานอื่นๆมากเกินไป ตลอดจนการละเอียดต่อหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียน ส่งผลให้การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาไม่เป็นไปตามเป้าหมายของกระทรวงศึกษาธิการที่วางไว้

จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดเด็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ในการบริหารงานวิชาการอย่างไร เพื่อที่จะนำผลที่ได้มาเป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูผู้สอนเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเด็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2
- เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเด็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

การวิจัยครั้นี้จะนำไปสู่ประโยชน์ต่อผู้เกี่ยวข้องดังนี้

- ได้ทราบความคิดเห็นของครูผู้สอนเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขนาดเด็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2
- ได้ทราบปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเด็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2
- สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเด็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตด้านพื้นที่ใช้โรงเรียนขนาดเล็ก ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแม่ร่องสอน เขต 2 จำนวน 121 โรงเรียน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา ศึกษาความคิดเห็นของครูผู้สอนเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 จำนวน 9 ค้าน ได้แก่ 1.การบริหารหลักสูตร 2.บริหารการเรียนการสอน 3.การบริหารการประเมินผลการเรียน 4.การบริหารการนิเทศฯใน 5.การบริหารการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา 6.การบริหารการวิจัยและพัฒนา 7.การบริหารโครงการทางวิชาการอื่นๆ 8.การบริหารระบบข้อมูลและสารสนเทศทางวิชาการ 9.การบริหารการประเมินผลงานทางวิชาการของสถานศึกษา

3. ตัวแปร ตัวแปรในการวิจัยครั้งนี้คือ

3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ ครูผู้สอนในสถานศึกษานาดเล็ก จำนวน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแม่ร่องสอน เขต 2

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความคิดเห็นของครูผู้สอนเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการใน สถานศึกษานาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแม่ร่องสอน เขต 2

4. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะศึกษาขนาดกลุ่มประชากรซึ่งเป็นครูผู้สอนจำนวน 363 คน ที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษานาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแม่ร่องสอน เขต 2 ปีการศึกษา 2551

นิยามศัพท์เฉพาะ

กระบวนการวิชาการหมายถึง การจัดและบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในเขตพื้นที่ การศึกษาแม่ร่องสอน เขต 2 ทั้ง 9 ค้าน คือ 1.การบริหารหลักสูตร 2.การบริหารการเรียนการสอน 3.การบริหารการประเมินผลการเรียน 4.การบริหารการนิเทศภายใน 5.การบริหารการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา 6.การบริหารการวิจัยและพัฒนา 7.การบริหารโครงการทางวิชาการอื่นๆ 8.การบริหารระบบข้อมูลและสารสนเทศทางวิชาการ 9.การบริหารการประเมินผลงานทางวิชาการ ของสถานศึกษา

ครุย์สอน หมายถึง บุคคลซึ่งประกอบวิชาชีพหลักทางด้านการสอนและส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่างๆ ในสถานศึกษาปฐมวัยและขั้นพื้นฐาน ที่เป็นของรัฐทำการสอนอยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาแม่ร่องสอน เขต 2

เขตพื้นที่การศึกษาแม่ร่องสอน เขต 2 หมายถึง ขอบเขต พื้นที่ที่โรงเรียนตั้งอยู่ในอำเภอแม่สะเรียง อำเภอแม่ลาน้อย และอำเภอสนมเมษ ซึ่งอยู่ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแม่ร่องสอน เขต 2 หมายถึง สำนักงานของหน่วยงานทางการศึกษาที่มีหน้าที่ส่งเสริม กำกับ คุ้มครอง ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาแม่ร่องสอน เขต 2 ในกำกับของกระทรวงศึกษาธิการ

โรงเรียนขนาดเล็ก หมายถึง โรงเรียนที่มีนักเรียนไม่เกิน 120 คน